

TURINYS

SANTRAUKA	1
IŽANGA	2
AUDITO REZULTATAI	4
1. Lėšų planavimas ir skyrimas	4
1.1. Lėšų poreikio apskaičiavimo metodika	4
1.2. Lėšų poreikio planavimas	5
1.3. Lėšų skyrimas	8
2. Lėšų panaudojimas	10
2.1. Lėšų panaudojimas savivaldybėse	10
2.2. Socialinių išmokų ir kompensacijų administravimo išlaidos	12
2.3. Atsiskaitymas už lėšų panaudojimą	15
3. Socialinių išmokų ir kompensacijų administravimas	16
3.1. Darbo organizavimas	16
3.2. Piniginės socialinės paramos skyrimas	17
IŠVADOS	22
REKOMENDACIJOS	24

LIETUVOS RESPUBLIKOS VALSTYBĖS KONTROLĖ VALSTYBINIO AUDITO ATASKAITA

VALSTYBĖS SAVIVALDYBĖMS PERDUOTŲ LĖŠŲ SOCIALINEI PARAMAI TEIKTI PANAUDOJIMAS

2005 m. liepos 15 d. Nr. 2010-8-87

Vilnius

SANTRAUKA

Socialinių išmokų ir kompensacijų skaičiavimui ir mokėjimui 2004 metais savivaldybėms skirta 630 140,9 tūkst. Lt valstybės biudžeto tikslinės dotacijos lėšų, panaudota 474 719,7 tūkst. Lt.

Audito metu buvo siekiama įvertinti valstybės perduotų lėšų, skirtų socialinėms išmokoms ir kompensacijoms mokėti, poreikio planavimą, skyrimą ir panaudojimą, socialinės paramos administravimą, atsiskaitymą už lėšų panaudojimą. Socialinių išmokų ir kompensacijų apskaičiavimo ir skyrimo teisėtumas nebuvo tikrinamas.

Nustatyta, kad savivaldybės 2004 metais kitoms reikmėms perskirstė 155 421,2 tūkst. Lt arba 24,7 % valstybės biudžeto tikslinės dotacijos lėšų, skirtų socialinėms išmokoms ir kompensacijoms mokėti, nes suplanuotas per didelis lėšų poreikis, skirtos lėšos per metus nebuvo tikslinamos atsižvelgiant į jų panaudojimą, o Lietuvos Respublikos 2004 metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymo 3 straipsnio nuostata leido nepanaudotas lėšas naudoti bendroms savivaldybės reikmėms. Savivaldybės dalį perskirstytų lėšų skyrė kitoms reikmėms, nesusijusioms su socialine parama. Perskirstytos lėšos praranda tikslinę paskirtį, nustatytą Valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių atitinkamų metų patvirtinimo įstatyme, todėl nepanaudojus - negražinamos į valstybės biudžetą.

Administravimo išlaidos nėra detalizuotos, nepakankamai apibrėžta kokio dydžio lėšos gali būti priskirtos administravimo išlaidoms, todėl savivaldybės nesuinteresuotos taupiai ir efektyviai naudoti socialinių pašalpų ir kompensacijų administravimui skirtas lėšas.

Nustatyti kiti trūkumai susiję su socialinių išmokų ir kompensacijų administravimu.

Audito ataskaitoje pateiktos išvados ir rekomendacijos Socialinės apsaugos ir darbo ministerijai.

IŽANGA

Vietos savivaldos įstatymu¹ savivaldybėms deleguota atlikti dalį valstybinių funkcijų, iš jų – socialinių išmokų ir kompensacijų (šildymo išlaidų, išlaidų šaltam ir karštam vandeniui) skaičiavimą ir mokėjimą.

Socialinių išmokų ir kompensacijų skaičiavimui ir mokėjimui 2004 metais savivaldybėms skirta 630 140,9 tūkst. Lt. valstybės biudžeto tikslinės dotacijos lėšų². Didėja lėšų dalis, kuri perskirstoma savivaldybių kitoms reikmėms finansuoti: 2004 metais nepanaudota 24,7 proc. (2003 metais – 12,5 proc., 2002 metais - 9,6 proc.) valstybės biudžeto lėšų, skirtų socialinių išmokų ir kompensacijų mokėjimui.

Socialinių išmokų ir kompensacijų rūšis, dydį ir teikimo sąlygas 2004 metais reglamentavę teisės aktai:

TEISĖS AKTAI		SOCIALINĖS PARAMOS RŪŠYS
IKI PAKEITIMO 2004 metais	PO PAKEITIMO 2004 metais	
<p>Gyventojų pajamų garantijų įstatymas, Socialines pašalpos skyrimo ir mokėjimo nuostatai patvirtinti LRV 2000 m. balandžio 17 d. nutarimu Nr. 441 (neteko galios nuo 2004-04-01).</p> <p>Buto (individualaus gyvenamo namo) šildymo išlaidų šaltam ir karštam vandeniui kompensavimo gyventojams, turintiems mažas pajamas, įstatymas (neteko galios nuo 2004 m. balandžio 1 d.). LRV 1999 m. birželio 9 d. nutarimas Nr. 774 „Dėl Buto (individualaus gyvenamo namo) šildymo išlaidų šaltam ir karštam vandeniui kompensacijų skaičiavimo metodikos patvirtinimo“ (neteko galios nuo 2004 m. balandžio 1 d.).</p>	<p>Piniginės socialinės paramos mažas pajamas gaunančioms šeimoms (vieniems gyvenantiems asmenims) įstatymas</p>	<p>Piniginė socialinė parama mažas pajamas gaunančioms šeimoms (vieniems gyvenantiems asmenims)</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ socialinė pašalpa, ■ būsto šildymo išlaidų, išlaidų šaltam vandeniui bei nuotėkoms ir išlaidų karštam vandeniui kompensacijos.
<p>Valstybinių pašalpų šeimoms, auginančioms vaikus, įstatymas (neteko galios nuo 2004 m. liepos 1 d.)</p>	<p>Išmokų vaikams įstatymas</p>	<p>Išmokos, nepriklausančios nuo šeimos turto ir pajamų</p> <p>Išmokos šeimose auginamiems vaikams:</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ vienkartinė išmoka gimus vaikui, ■ išmoka vaikui, ■ išmoka privalomosios tarnybos kario vaikui. <p>Išmokos globojamiems vaikams ir asmenims, kuriems nustatyta globa (rūpyba):</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ globos (rūpybos) išmoka, ■ vienkartinė išmoka būstui įsigyti arba įsikurti. <p>Vienkartinė išmoka nėščiai moteriai</p>
Dėl paramos mirties atveju įstatymas		Vienkartinė laidojimo pašalpa

Audito objektas – valstybės perduotų lėšų, skirtų socialinėms išmokoms ir kompensacijoms mokėti, panaudojimas.

Audito tikslas – įvertinti valstybės perduotų lėšų, skirtų socialinėms išmokoms ir kompensacijoms mokėti, poreikio planavimą, skyrimą ir panaudojimą, socialinės paramos administravimą, atsiskaitymą už lėšų panaudojimą.

¹ 1994 m. liepos 7 d. įstatymas Nr. I-533

² Finansų ministerijos duomenys.

Audito subjektas – Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerija. Ministerijos uždavinys – įgyvendinti valstybinę socialinės paramos ir socialinių garantijų mažas pajamas gaunantiems gyventojams politiką, įgyvendinti vaikų, jaunimo, šeimos socialinės paramos ir darbo politiką.

Audito atlikimo pagrindas – Lietuvos Respublikos valstybės kontrolės Veiklos audito 2005 metų programa ir Valstybės kontrolės Veiklos audito 1-ojo departamento direktoriaus 2005-03-22 pavedimas Nr. 2010-8.

Audituotas laikotarpis – 2004 metai.

Audito procesas. Valstybinį auditą atliko vyresniosios valstybinės auditorės Marytė Tulabienė (grupės vadovė) ir Milda Čeplinskienė, specialistė Agnė Baranauskaitė.

Auditas atliktas vadovaujantis Valstybinio audito reikalavimais.

Audito įrodymams gauti, taikėme tikrinimo, skaičiavimo, apklausos ir analitines procedūras, atlikome valstybinius auditus Varėnos³, Kauno⁴, Šiaulių⁵ rajonų savivaldybių administracijose.

Audito metu nebuvo tikrinamas socialinių išmokų ir kompensacijų apskaičiavimo ir skyrimo teisėtumas.

Atlikdami auditą, laikėmės prielaidos, kad auditoriams pateikti duomenys yra teisingi, dokumentai yra išsamūs ir galutiniai, o dokumentų kopijos atitinka originalus.

Auditas pradėtas 2005-03-23, baigtas 2005-07-15.

Šioje ataskaitoje vartojami trumpiniai ir sąvokos:

SADM – Socialinės apsaugos ir darbo ministerija.

FM – Finansų ministerija.

Socialinės išmokos – laidojimo pašalpos, socialinės pašalpos, išmokos vaikams (šeimose auginamiems vaikams, globojamiems vaikams ir asmenims, kuriems nustatyta globa (rūpyba), vienkartinė išmoka nėščiai moteriai).

Kompensacijos – šildymo išlaidų, išlaidų šaltam ir karštam vandeniui kompensacijos.

Laikinosios lėšų skaičiavimo rekomendacijos - Lietuvos Respublikos finansų ministro 2001-04-12 įsakymu „Dėl laikinųjų rekomendacijų rengiant valstybinių funkcijų paskaičiavimus“ Nr. 101 patvirtintos Laikinosios rekomendacijos rengiant valstybinių funkcijų paskaičiavimus.

³ valstybinio audito 2005 m. kovo 25 d. ataskaita Nr. 2010-5-39

⁴ valstybinio audito 2005 m. gegužės 17d. ataskaita Nr. 2010-10-54

⁵ valstybinio audito 2005 m. birželio 28d. ataskaita Nr. 2010-12-76

AUDITO REZULTATAI

1. LĖŠŲ PLANAVIMAS IR SKYRIMAS

1.1. Lėšų poreikio apskaičiavimo metodika

Valstybės biudžeto asignavimų poreikio 2004 metams socialinėms išmokoms ir kompensacijoms mokėti skaičiavimo tvarką reglamentavo Laikinosios rekomendacijos rengiant valstybinių funkcijų paskaičiavimus⁶. Audito metu nustatyti minėtų rekomendacijų trūkumai:

- Rekomendacijose nurodyta, kad lėšų poreikis kompensacijoms mokėti skaičiuojamas vadovaujantis Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1999-06-09 nutarimu Nr. 774 (galiojo iki 2004-04-01), nors minėtame nutarime lėšų poreikio kompensacijoms apskaičiavimo tvarka nereglamentuota.
- Pirmumas suteikiamas lėšų poreikio koeficiento apskaičiavimui, o ne lėšų poreikio dydį lemiančių veiksnių prognozavimui.
- Nenustatyta, kelerių metų išlaidas naudoti skaičiuojant bazinį lėšų dydį.

Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, motyvuodama tuo, kad „kaip rodo savivaldybių praktika, vadovaujantis šiomis rekomendacijomis skaičiuojamas lėšų poreikis pašalpoms bei kompensacijoms nėra pakankamai pagrįstas“, parengė Laikinių lėšų skaičiavimo rekomendacijų pakeitimo projektą, pateikė jį Finansų ministerijai ir prašė savivaldybių skaičiuojant 2004 metų lėšų poreikį, vadovautis minėtu projektu⁷, nors tuo metu dar galiojo Laikinosios lėšų skaičiavimo rekomendacijos. Audito metu atlikus skaičiavimus (Kauno rajono savivaldybės duomenų pavyzdžiu) nustatyta, kad taikant minėtame projekte numatytą lėšų poreikio koeficientų apskaičiavimo tvarką yra galimybė apskaičiuoti padidintą lėšų poreikį. Be to, projekte numatyto Lėšų poreikio piniginei socialinei paramai prognozavimo modelio negalima pritaikyti ir apskaičiuoti lėšų poreikį naujoms socialinių išmokų rūšims, nes būtina turėti ne mažiau kaip 4 metų duomenis apie išlaidas. Minėtame projekte numatyti lėšų poreikio apskaičiavimo principai vėliau buvo patvirtinti Lėšų apskaičiavimo metodikoje⁸ ir bus taikomi planuojant lėšų poreikį 2006 metams.

Atlikus auditus Varėnos, Kauno ir Šiaulių rajonų savivaldybėse nustatyta, kad planuodamos 2004 metų valstybės biudžeto asignavimų poreikį socialinėms išmokoms ir kompensacijoms mokėti minėtos savivaldybės nesivadovavo nei tuo metu galiojusiomis Finansų ministerijos patvirtintomis Laikinosiomis lėšų skaičiavimo rekomendacijomis, nei SADM pateiktu Laikinių lėšų skaičiavimo rekomendacijų pakeitimo projektu.

⁶ Finansų ministro 2001 m. balandžio 12 d. įsakymas Nr. 101 „Dėl laikinųjų rekomendacijų rengiant valstybinių funkcijų paskaičiavimus“ (galiojo iki 2004-07-23)

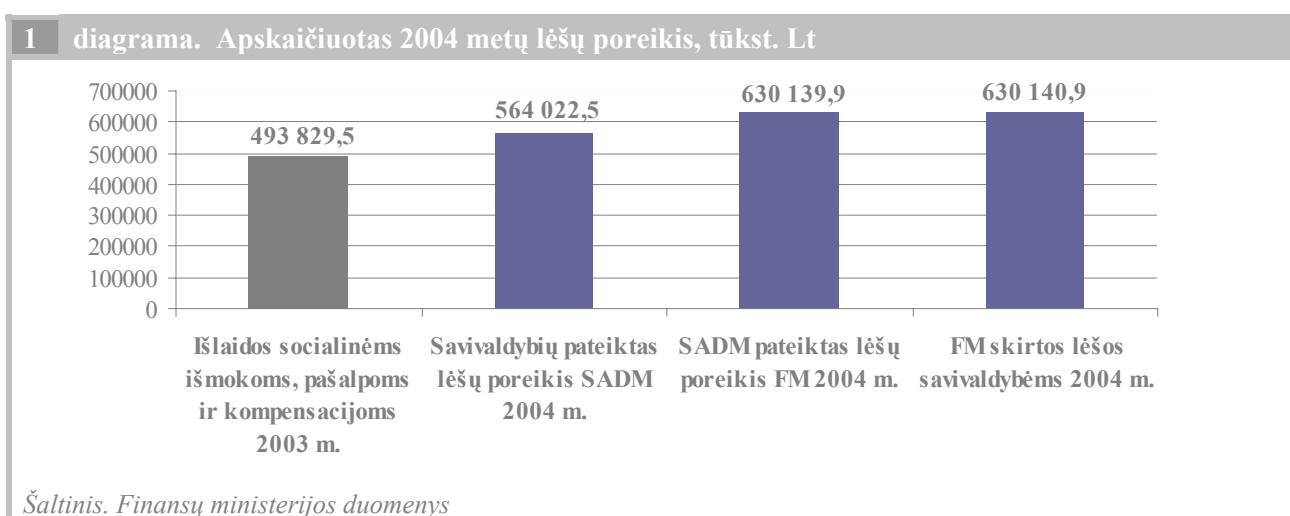
⁷ SADM 2003 m. gegužės 27 d. raštas Nr. (13.5-41)-SD-3890

⁸ Finansų ministro 2004 m. liepos 15 d. įsakymu Nr. 1K-268 „Dėl valstybinėms funkcijoms atlikti lėšų apskaičiavimo metodikos patvirtinimo“

1.2. Lėšų poreikio planavimas

Lietuvos Respublikos Vyriausybė įpareigojo Socialinės apsaugos ir darbo ministeriją pateikti Finansų ministerijai duomenis apie 2004 metų valstybės biudžeto asignavimų poreikį savo kuruojamoms valstybinėms (perduotoms savivaldybėms) funkcijoms vykdyti pagal kiekvieną savivaldybę.

Socialinės apsaugos ir darbo ministerija pateikė Finansų ministerijai 630 139,9 tūkst. Lt 2004 metų valstybės biudžeto asignavimų poreikį socialinėms išmokoms ir kompensacijoms skaičiuoti ir mokėti. Iš jų 564 022,5 tūkst. Lt numatyta pagal savivaldybių pateiktą lėšų poreikį, papildomai 66 117,4 tūkst. Lt numatyta naujų įstatymų ir jų pakeitimų, susijusių su socialinių išmokų ir kompensacijų mokėjimu, įgyvendinimui. Finansų ministerija savivaldybėms paskirstė lėšas atsižvelgdama į Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos pateiktą lėšų poreikį (1 diagrama).

Finansų ir Socialinės apsaugos ir darbo ministerijų duomenimis šalies mastu 2004 metais planuotas lėšų poreikis socialinėms išmokoms ir kompensacijoms skaičiuoti ir mokėti 136 310,4 tūkst. Lt (27,6 proc.) didesnis, lyginant su 2003 metų kasinėmis išlaidomis (493 829,5 tūkst. Lt).

Socialinės apsaugos ir darbo ministerija neanalizavo savivaldybių pateikto 564 022,5 tūkst. Lt lėšų poreikio socialinėms išmokoms ir kompensacijoms skaičiuoti ir mokėti pagrįstumo. Audito metu nustatyta, kad, pavyzdžiui:

Varėnos rajono savivaldybė apskaičiavo per didelį 2004 metų valstybės biudžeto lėšų poreikį, neatsižvelgdama į tai, kad:

- pašalpų šeimoms, auginančioms tris ir daugiau vaikų, pašalpų gimus kūdikiui ir šeimos pašalpų gavėjų skaičius 2000–2002 metais mažėjo;
- nekito minimalaus gyvenimo lygio, valstybės remiamų pajamų ir jų pagrindu skaičiuojamų išmokų dydžiai, kurie naudojami lėšų poreikiui įstatymais nustatytoms pašalpoms (šeimoms, auginančioms tris ir daugiau vaikų, pašalpų gimus kūdikiui bei šeimos pašalpų) apskaičiuoti.

Lietuvos Respublikos 2003 metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymo 3 straipsnio nuostatos numatė, kad, planuojant ir vykdant biudžetą socialinėms išmokoms ir kompensacijoms nepanaudotos lėšos gali būti naudojamos bendroms savivaldybių biudžetų reikmėms finansuoti. Auditorių nuomone, minėta nuostata skatino

savivaldybes planuoti didesnę lėšų poreikį ir tikėtis dalį socialinių išmokų ir kompensacijų mokėjimui skirtų lėšų panaudoti kitoms savivaldybės reikmėms.

Socialinės apsaugos ir darbo ministerija apskaičiavo papildomą 66 117,4 tūkst. Lt poreikį 2004 metams (1 lentelė):

1 lentelė. Papildomas lėšų poreikis 2004 m., tūkst. Lt	
Papildomas lėšų poreikis	Papildomo lėšų poreikio skyrimo tikslas
66 117,4	Iš viso
44 600,0	Išmokų vaikams įstatymo įgyvendinimui
16 000,0	Piniginės socialinės paramos mažas pajamas gaunančioms šeimoms (vieniems gyvenantiems asmenims) įstatymui įgyvendinti
4 019,0	Būsto šildymo išlaidų kompensacijoms dėl panaikinamos 9 proc. PVM lengvatos
806,0*	Druskininkų miesto ir Kėdainių rajono savivaldybėms Piniginės socialinės paramos mažas pajamas gaunančioms šeimoms (vieniems gyvenantiems asmenims) įstatymo įgyvendinimui
692,4	Administravimo išlaidoms, dėl padidintos bazinės mėnesinės algos

* Druskininkų miesto ir Kėdainių rajono savivaldybių prašymu

Šaltinis. Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos duomenys.

- Išmokų vaikams įstatymui (44 600,0 tūkst. Lt) ir Piniginės socialinės paramos mažas pajamas gaunančioms šeimoms (vieniems gyvenantiems asmenims) įstatymui (16 000,0 tūkst. Lt) įgyvendinti lėšos buvo numatytos prieš juos priimant.
- 4 019,0 tūkst. Lt būsto šildymo išlaidų kompensacijoms mokėti, nes nuo 2004-05-01 panaikinama 9 proc. šilumos energijos PVM lengvata. Socialinės apsaugos ir darbo ministerija netikslino minėto poreikio, nors vėliau lėšos šiam tikslui nebuvo reikalingos. Pakeitus PVM įstatymą, nuo 2004-07-01 įsigaliojo 5 proc. PVM tarifo dydis, o likusi PVM tarifo dalis (13 proc.) buvo dengiama iš Valstybės biudžeto.
- 806,0 tūkst. Lt (775 tūkst. Lt, neįskaitant administravimo išlaidų), Druskininkų miesto ir Kėdainių rajono savivaldybių prašymu, Piniginės socialinės paramos mažas pajamas gaunančioms šeimoms (vieniems gyvenantiems asmenims) įstatymui įgyvendinti nuo 2004 m. sausio 1 d. (minėtas įstatymas įsigaliojo nuo 2004 m. balandžio 1 d.). Pavyzdžiui, lėšų poreikis socialinėms pašalpoms ir kompensacijoms mokėti⁹ (atėmus administravimo išlaidas):

Druskininkų miesto savivaldybė. Savivaldybės pateiktas lėšų poreikis – 4 480,0 tūkst. Lt, savivaldybės prašymu papildomai skirta 481,0 tūkst. Lt, SADM papildomai paskirstė 336,0 tūkst. Lt, iš viso skirta 5 297,0 tūkst. Lt, iš jų savivaldybė **perskirstė kitoms reikmėms 2 590,8 tūkst. Lt (48,9 proc.).**

Kėdainių rajono savivaldybė. Savivaldybės pateiktas lėšų poreikis – 5 747,0 tūkst. Lt, savivaldybės prašymu papildomai skirta 294,0 tūkst. Lt, SADM papildomai paskirstė 165,0 tūkst. Lt, iš viso skirta 6 206,0 tūkst. Lt, iš jų savivaldybė **perskirstė kitoms reikmėms 3 062,7 tūkst. Lt (49,4 proc.).**

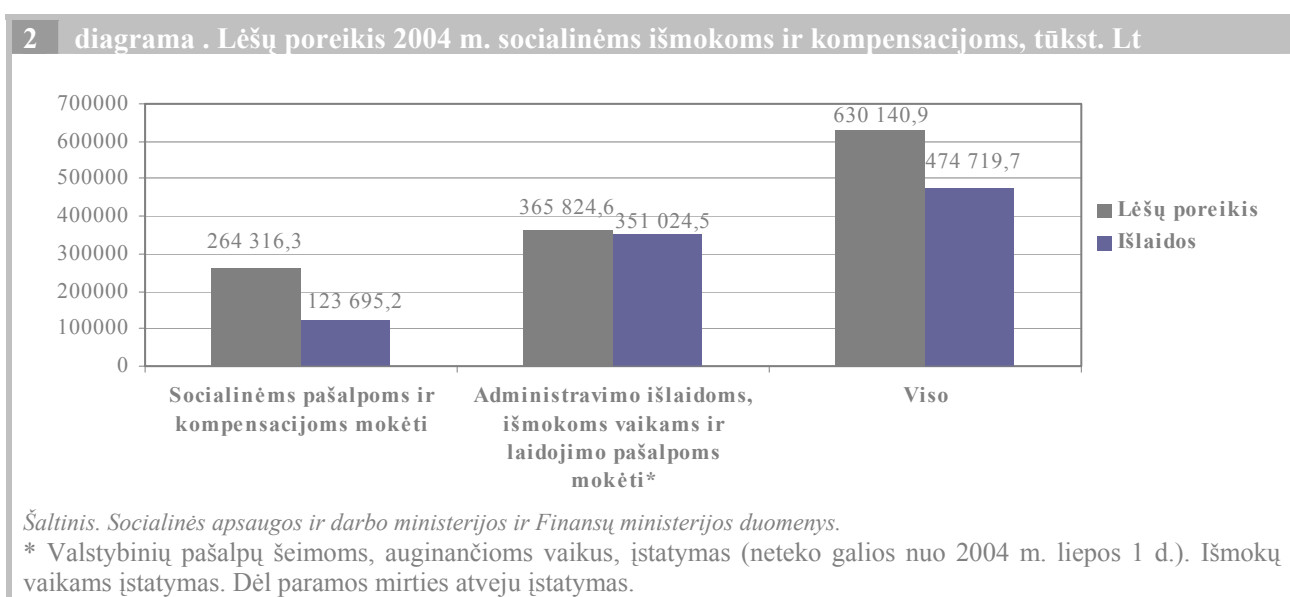
⁹ Gyventojų pajamų garantijų įstatymas, Socialinės pašalpos skyrimo ir mokėjimo nuostatai patvirtinti LRV 2000 m. balandžio 17 d. nutarimu Nr. 441 (neteko galios nuo 2004-04-01). Buto (individualaus gyvenamo namo) šildymo išlaidų šaltam ir karštam vandeniui kompensavimo gyventojams, turintiems mažas pajamas, įstatymas (neteko galios nuo 2004 m. balandžio 1 d.).

LRV 1999 m. birželio 9 d. nutarimas Nr. 774 „Dėl Buto (individualaus gyvenamo namo) šildymo išlaidų šaltam ir karštam vandeniui kompensacijų skaičiavimo metodikos patvirtinimo“ (neteko galios nuo 2004 m. balandžio 1 d.).

Piniginės socialinės paramos mažas pajamas gaunančioms šeimoms (vieniems gyvenantiems asmenims) įstatymas.

- 692,4 tūkst. Lt administravimo išlaidoms dėl didinamos bazinės mėnesinės algos (nuo 2004-05-01) pagal savivaldybių pateiktus 2003 metų darbo užmokesčio duomenis. Audito metu nustatyta, kad Šiaulių rajono savivaldybės Socialinių paslaugų centras pateikė 2003 metų darbuotojų darbo užmokesčio išlaidas, įskaitant ir nesusijusias su socialinių išmokų ir kompensacijų skaičiavimu ir mokėjimu. Yra rizika, kad ir kitos savivaldybės galėjo pateikti darbo užmokesčio išlaidas, nesusijusias su socialinių išmokų ir kompensacijų skaičiavimu ir mokėjimu, nes darbuotojų funkcijos neatskirtos ir jų darbo užmokesčio išlaidos atskirai neapskaitomos.

Iš socialinėms išmokoms ir kompensacijoms skaičiuoti ir mokėti planuotų lėšų, socialinėms pašalpoms ir kompensacijoms mokėti¹⁰ numatytas lėšų poreikis 264 316,3 tūkst. Lt (2 diagrama).

Lėšų poreikis socialinėms pašalpoms ir kompensacijoms mokėti¹⁰ buvo per didelis, nes 2004 metais nepanaudota ir perskirstyta savivaldybių kitoms reikmėms 140 621,1 tūkst. Lt (53,2 proc.) iš šiam tikslui planuotų lėšų. Lėšų poreikis išmokoms vaikams ir laidojimo pašalpoms buvo suplanuotas pakankamai tiksliai.

Lėšų poreikis 2005 metams. Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos 2005 metams pateiktas 647 879 tūkst. Lt lėšų poreikis socialinėms išmokoms ir kompensacijoms skaičiuoti ir mokėti. Pateiktas lėšų poreikis 173 159,3 tūkst. Lt (36,5 proc.) didesnis, lyginant su 2004 metų kasinėmis išlaidomis (474 719,7 tūkst. Lt).

¹⁰ Gyventojų pajamų garantijų įstatymas, Socialines pašalpos skyrimo ir mokėjimo nuostatai patvirtinti LRV 2000 m. balandžio 17 d. nutarimu Nr. 441 (neteko galios nuo 2004-04-01). Buto (individualaus gyvenamo namo) šildymo išlaidų šaltam ir karštam vandeniui kompensavimo gyventojams, turintiems mažas pajamas, įstatymas (neteko galios nuo 2004 m. balandžio 1 d.).

LRV 1999 m. birželio 9 d. nutarimas Nr. 774 „Dėl Buto (individualaus gyvenamo namo) šildymo išlaidų šaltam ir karštam vandeniui kompensacijų skaičiavimo metodikos patvirtinimo“ (neteko galios nuo 2004 m. balandžio 1 d.).

Piņiginės socialinės paramos mažas pajamas gaunančioms šeimoms (vieniems gyvenantiems asmenims) įstatymas.

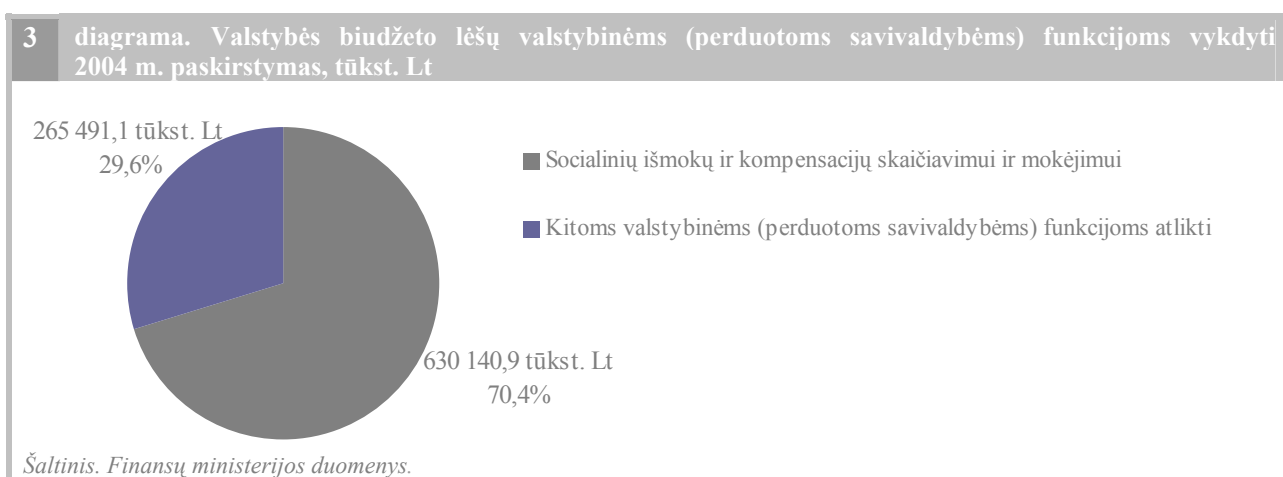

Piniginei socialinei paramai (socialinėms pašalpoms ir kompensacijoms mokėti)¹¹ 2005 metams planuota 225 591,0 tūkst. Lt, t.y. 101 895,8 tūkst. Lt (82,4 proc.) daugiau, negu buvo panaudota 2004 metais. Lietuvos Respublikos 2005 metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymo pakeitimo ir papildymo įstatymu¹² buvo patikslinta valstybės biudžeto specialioji tikslinė dotacija savivaldybėms, tačiau dalis socialinėms išmokoms ir kompensacijoms skaičiuoti ir mokėti skirtų lėšų gali būti perskirstyta savivaldybių kitoms reikmėms.

Lietuvos Respublikos 2005 metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymo 3 straipsnyje numatyta, kad vykdant biudžetą nepanaudotos specialiosios tikslinės dotacijos socialinėms išmokoms ir kompensacijoms skaičiuoti ir mokėti lėšos gali būti ketvirtame ketvirtyje naudojamos bendroms savivaldybių biudžetų reikmėms finansuoti. Audito metu nustatyta, kad savivaldybės didžiąją dalį lėšų dažniausiai perskirsto ketvirtame ketvirtyje, todėl, auditorių nuomone, minėto įstatymo nuostatos patikslinimas palieka galimybę dalį lėšų, skirtų socialinėms išmokoms ir kompensacijoms mokėti, panaudoti kitoms savivaldybių reikmėms.

1.3. Lėšų skyrimas

Lietuvos Respublikos 2004 metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymu valstybinėms (perduotoms savivaldybėms) funkcijoms atlikti savivaldybėms patvirtinta 895 632,0 tūkst. Lt specialioji tikslinė dotacija. Iš jų socialinėms pašalpoms ir kompensacijoms skaičiuoti ir mokėti 2004 metais skirta 630 140,9 tūkst. Lt arba 70,4 proc. visų valstybinėms funkcijoms atlikti skirtų lėšų¹³.

Audituotos savivaldybės neturi patvirtinto Finansų ministerijos Valstybės biudžeto lėšų valstybinėms (perduotoms savivaldybėms) funkcijoms vykdyti paskirstymo 2004 metams (pagal ministerijų ir valstybės institucijų pateiktus skaičiavimus).

¹¹ Piniginės socialinės paramos mažas pajamas gaunančioms šeimoms (vieniems gyvenantiems asmenims) įstatymas

¹² 2005 m. birželio 30 d. įstatymas Nr. X-289

¹³ Finansų ministerijos duomenys

Valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų 2004 metų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymu specialioji tikslinė dotacija patvirtinta bendra suma visoms valstybinėms (perduotoms savivaldybėms) funkcijoms atlikti, nors lėšos socialinių išmokų ir kompensacijų skaičiavimui ir mokėjimui planuotos atskirai. Todėl savivaldybės 2004 metų pradžioje dalį socialinių išmokų ir kompensacijų skaičiavimui ir mokėjimui skirtų lėšų paskirstė kitoms valstybinėms (perduotoms savivaldybėms) funkcijoms atlikti. Pavyzdžiui, kitoms valstybinėms (perduotoms savivaldybėms) funkcijoms atlikti Kauno rajono savivaldybė paskirstė 639,6 tūkst. Lt, Šiaulių rajono savivaldybė – 133,5 tūkst. Lt, Varėnos rajono savivaldybė – 63,4 tūkst. Lt. Minėtose savivaldybėse 2004 metais liko nepanaudotų tikslinės dotacijos lėšų kitoms valstybės (perduotoms savivaldybėms) funkcijoms atlikti, pavyzdžiui:

Nepanaudotos valstybės biudžeto lėšos 2004 m. valstybinėms (perduotoms savivaldybėms) funkcijoms atlikti, tūkst. Lt

	Kauno rajono savivaldybėje	Šiaulių rajono savivaldybėje	Varėnos rajono savivaldybėje
Nepanaudotos lėšos iš viso	1 777,2	5 341,8	1 242,2
Iš jų socialinių išmokų ir kompensacijų skaičiavimui ir mokėjimui	1 622,6	5 156,6	1 155,8

Šaltinis. Savivaldybių duomenys

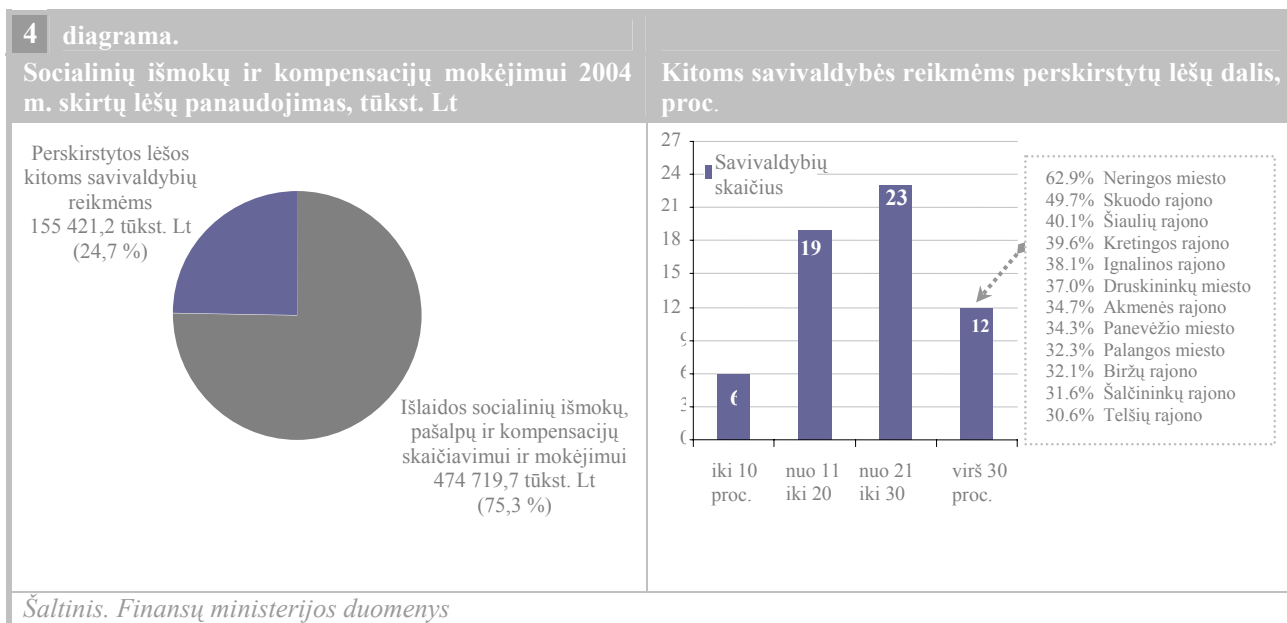
Finansų ministerijos duomenimis šalies mastu kitoms valstybinėms (perduotoms savivaldybėms) funkcijoms atlikti (išskyrus socialinių išmokų ir kompensacijų skaičiavimui ir mokėjimui) skirta 265 491,1 tūkst. Lt, o panaudota 265 754,1 tūkst. Lt. Todėl 2004 metais buvo tikslinga papildomai skirti tik 263,0 tūkst. Lt arba minėtas lėšas perskirstyti iš socialinių išmokų ir kompensacijų skaičiavimui ir mokėjimui nepanaudotų lėšų.

2. LĖŠŲ PANAUDOJIMAS

2.1. Lėšų panaudojimas savivaldybėse

Socialinių išmokų ir kompensacijų skaičiavimui ir mokėjimui 2004 metais savivaldybės panaudojo 474 719,7 tūkst. Lt.

Lietuvos Respublikos 2004 metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymo 3 straipsnis nustatė, kad vykdant biudžetą nepanaudotos specialios tikslinės dotacijos valstybinėms (perduotoms savivaldybėms) funkcijoms atlikti sumos gali būti naudojamos bendroms savivaldybių biudžetų reikmėms finansuoti, pirmiausiai – išskolinimams dengti. Tuo pagrindu 2004 metais savivaldybės kitoms reikmėms perskirstė 155 421,2 tūkst. Lt socialinėms išmokoms ir kompensacijoms skaičiuoti ir mokėti skirtų, tačiau šiam tikslui nepanaudotų, lėšų (4 diagrama). Iš jų 140 621,1 tūkst. Lt (90,5 proc.) buvo planuota skirti socialinėms pašalpoms ir kompensacijoms mokėti¹⁴.

Audito metu nustatyta, kad nepanaudotos valstybės biudžeto lėšos, skirtos socialinėms išmokoms ir kompensacijoms skaičiuoti ir mokėti, perskirstomos savivaldybių kitoms reikmėms, nesusijusioms su socialine parama, pavyzdžiui:

¹⁴ Gyventojų pajamų garantijų įstatymas, Socialines pašalpas skyrimo ir mokėjimo nuostatai patvirtinti LRV 2000 m. balandžio 17 d. nutarimu Nr. 441 (neteko galios nuo 2004-04-01). Buto (individualaus gyvenamo namo) šildymo išlaidų šaltam ir karštam vandeniui kompensavimo gyventojams, turintiems mažas pajamas, įstatymas (neteko galios nuo 2004 m. balandžio 1 d.).

LRV 1999 m. birželio 9 d. nutarimas Nr. 774 „Dėl Buto (individualaus gyvenamo namo) šildymo išlaidų šaltam ir karštam vandeniui kompensacijų skaičiavimo metodikos patvirtinimo“ (neteko galios nuo 2004 m. balandžio 1 d.).

Piniginės socialinės paramos mažas pajamas gaunančioms šeimoms (vieniems gyvenantiems asmenims) įstatymas.

Savivaldybės pavadinimas		Perskirstytos lėšos, tūkst. Lt
Vilniaus miesto savivaldybė	18 103,6	iš jų: 4 500,0 tūkst. Lt (24,9 proc.) skirta ilgalaikės paskolos gražinimui, 2 320,0 tūkst. Lt (12,8 proc.) SĮ „Susisiekimo paslaugos“ 2000 metų išlaidų kompensacijų skolai dengti.
Šiaulių rajono savivaldybė	5 156,6	iš jų: 2 585,0 tūkst. Lt (50,1 proc.) skirta mokyklų techninio personalo darbo užmokesčiui ir soc. draudimo įmokoms, 401,6 tūkst. Lt (7,8 proc.) komunalinio ūkio plėtrai ir gatvių apšvietimui, 149,9 tūkst. Lt (2,9 proc.) nuostolingų reisų išlaidų kompensavimui 100,0 tūkst. Lt (1,9 proc.) Lietuvos Aukščiausiojo teismo nutarimui vykdyti
Vilniaus rajono savivaldybė	4 287,7	iš jų: 3 325,8 tūkst. Lt (77,6 proc.) skirta remonto, rekonstrukcijos, renovacijos ir projektavimo darbams.
Ukmergės rajono savivaldybė	2 026,4	iš jų: 1 015 tūkst. Lt (50,1 proc.) skirta paskoloms, palūkanoms, garantijoms apmokėti.
Kaišiadorių rajono savivaldybė	1 543,3	iš jų: 455 tūkst. Lt (29,5proc.) skirta transporto priemonių įsigijimui, 280,3 tūkst. Lt (18,2 proc.) kito (kompiuterinės įrangos, baldų ir kt.) ilgalaikio turto įsigijimui, 71,4 tūkst. Lt. (4,6 proc.) nuotekų valyklos projektavimo ir rekonstrukcijos darbams.
Kauno rajono savivaldybė	1 540,5	iš jų: 900,9 tūkst. Lt (58,5 proc.) skirta savivaldybės administracijos bei švietimo įstaigų darbo užmokesčiui
Varėnos rajono savivaldybė	1 155,8	iš jų: 428,9 tūkst. Lt (37,1 proc.) skirta bendrojo lavinimo ir muzikos mokykloms, ikimokyklinio ugdymo įstaigoms 322,5 tūkst. Lt (27,9 proc.) aplinkos apsaugai, atliekų tvarkymui, nutekamojo vandens valymui, komunalinio ūkio plėtrai, kelių transporto veiklai ir kontrolės priežiūrai

Nustatytas atvejis, kai valstybės biudžeto tikslinės dotacijos lėšos, skirtos socialinių išmokų ir kompensacijų mokėjimui, savivaldybėje perskirstomos kitoms reikmėms, nors turima pakankamai savivaldybės biudžeto lėšų savarankiškoms funkcijoms vykdyti. Perskirstytos lėšos praranda tikslinę paskirtį, nustatytą Valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių atitinkamų metų patvirtinimo įstatymu, todėl jos negražinamos į valstybės biudžetą. Pavyzdžiui, Šiaulių rajono savivaldybės taryba perskirstė 5 156,6 tūkst. Lt (40,1 proc.) savivaldybės kitoms reikmėms, nors savivaldybės biudžeto lėšų likutis 2004 metų pradžioje – 2 554,2 tūkst. Lt, pabaigoje – 5 636,4 tūkst. Lt.

Audito metu nustatyti trūkumai, susiję su valstybės biudžeto lėšų, skirtų valstybinėms (perduotoms savivaldybėms) funkcijoms atlikti paskirstymu tvirtinant ir tikslinant savivaldybių biudžetus:

- tvirtinant savivaldybės biudžetą socialinėms išmokoms ir kompensacijoms skaičiuoti ir mokėti atskirais atvejais skiriama mažiau lėšų, negu šiam tikslui numatyta Finansų ministerijos valstybės biudžeto lėšų valstybinėms (perduotoms savivaldybėms) funkcijoms vykdyti 2004 m.
- tvirtinant savivaldybės biudžetą (biudžeto pakeitimus) skirta tikslinė dotacija kartais nurodoma bendra suma visoms valstybinėms (perduotoms savivaldybėms) funkcijoms vykdyti. Todėl negalima nustatyti, kokie asignavimai patvirtinti socialinėms išmokoms ir kompensacijoms skaičiuoti ir mokėti.
- tikslinant patvirtintą biudžetą, ne visais atvejais nurodoma, kokioms reikmėms perskirstyta dalis socialinėms išmokoms ir kompensacijoms skaičiuoti ir mokėti skirtų, tačiau šiam tikslui nepanaudotų lėšų.

Audito metu nustatyta, kad įgyvendinus Piniginės socialinės paramos mažas pajamas gaunančioms šeimoms (vieniems gyvenantiems asmenims) įstatymo kai kurias nuostatas (17 str. 7 d. 2 p. ir 23 str.), savivaldybės socialinių pašalpų išmoka daugiau, negu jų gavėjams priklauso pagal minėtą įstatymą.

Šiaulių rajono savivaldybės Socialinių paslaugų centras 2004 metais pašalpų ir kompensacijų gavėjams permokėjo 15,8 tūkst. Lt. socialinių išmokų. Dalį 2004 metais permokėtų socialinių išmokų gavėjai grąžino, tačiau negrąžinta 2003 metais 8,3 tūkst. Lt permokėtų socialinių išmokų.

Šaltinis. Šiaulių rajono Socialinių paslaugų centro duomenys

Piniginės socialinės paramos mažas pajamas gaunančioms šeimoms (vieniems gyvenantiems asmenims) įstatymo nuostatos numato, kad:

- piniginę socialinę paramą savivaldybė turi teisę skirti trumpesniai negu 3 mėnesių laikotarpiui, jeigu: pasikeitus aplinkybėms, (šeimoms sudėčiai, pajamų šaltiniui, apgyvendintam globos įstaigoje vaikui paskyrus valstybės ar savivaldybės išlaikymą ir kita), pasikeitė piniginės socialinės paramos dydis. Šiuo atveju piniginei socialinei paramai skiriama iš naujo nuo kito mėnesio, apskaičiuojant ją pagal to mėnesio šeimos (vieno gyvenančio asmens) pajamas (17 str. 7 d. 2 p.).
- asmenys, nuslėpę ar pateikę neteisingus duomenis, reikalingus piniginei socialinei paramai gauti, ir dėl to neteisėtai gavę šio Įstatymo nustatytą piniginę socialinę paramą, privalo savivaldybei grąžinti neteisėtai gautos piniginės socialinės paramos dydžio pinigines lėšas (23 str.).

Praėjus 3 mėnesiams nuo pašalpos skyrimo, anksčiau paskirta piniginei socialinei paramai turi būti perskaiciuota ir iš kaltų asmenų išieškota permokėta socialinė pašalpa.

Auditorių nuomone, permokėtą sumą, būtų tikslinga, iš gavėjo išieškoti dalimis, nes socialiai remtini asmenys dažnai dėl sunkios materialinės padėties neturi galimybių iš karto grąžinti visos permokėtos sumos.

2.2. Socialinių išmokų ir kompensacijų administravimo išlaidos

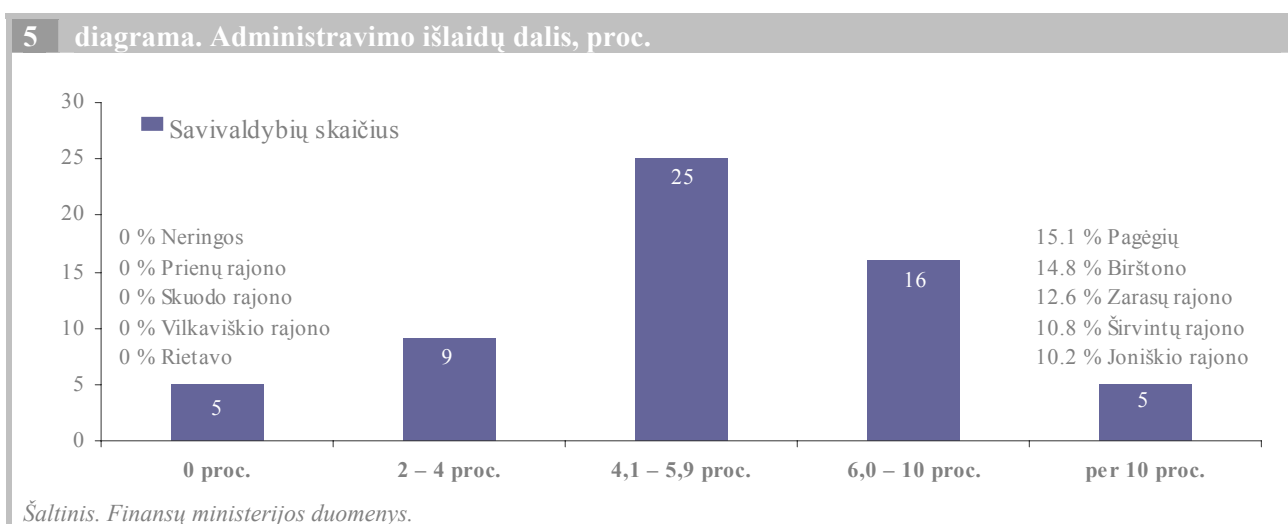
Socialinių išmokų, pašalpų ir kompensacijų administravimo išlaidoms 2004 metais priskirta 24 073,9 tūkst. Lt. Tai sudarė 5,3 proc. išmokėtų socialinių išmokų, pašalpų ir kompensacijų sumos (450 645,8 tūkst. Lt).

Pagal Lėšų poreikio skaičiavimo laikinąsias rekomendacijas, socialinėms pašalpoms ir kompensacijoms administruoti numatoma 4 proc. pašalpoms ir kompensacijoms mokėti apskaičiuoto lėšų poreikio. Piniginės socialinės paramos mažas pajamas gaunančioms šeimoms (vieniems gyvenantiems asmenims) įstatyme nustatyta, kad piniginei socialinei paramai administruoti skiriama iki 4 procentų socialinei pašalpai ir kompensacijoms mokėti skirtų lėšų. Teisės aktais nenustatyta kiek lėšų gali būti panaudojama išmokoms vaikams ir laidojimo

pašalpoms administruoti. Auditorių nuomone, administravimo išlaidos turėtų būti skaičiuojamos nuo panaudotų faktinių išlaidų, o ne nuo apskaičiuoto lėšų poreikio ar skirtų lėšų.

Audito metu nebuvo galima nustatyti administravimo išlaidų socialinėms pašalpoms mokėti (pagal Piniginės socialinės paramos mažas pajamas gaunančioms šeimoms (vieniems gyvenantiems asmenims) įstatymą), nes jos apskaitomos kartu su kitomis socialinėms išmokomis ir laidojimo pašalpai administruoti panaudotomis lėšomis. Auditorių nuomone, netikslinga atskirai apskaityti socialinių išmokų ir pašalpų ir kompensacijų administravimo išlaidų, nes skaičiavimą ir mokėjimą dažniausiai atlieka tie patys darbuotojai, bendros su jų aptarnavimu susijusios išlaidos.

Audito metu nustatyta, kad 45 iš 60 savivaldybių socialinių išmokų ir kompensacijų administravimo išlaidoms priskyrė daugiau negu 4 proc. socialinių išmokų ir kompensacijų mokėjimui panaudotų lėšų. Penkios savivaldybės ataskaitose¹⁵ nepateikė Finansų ministerijai duomenų apie 2004 m. administravimo išlaidas (5 diagrama).

Teisės aktais nenustatyta, kokios išlaidos gali būti priskirtos socialinių išmokų ir kompensacijų administravimo išlaidoms:

- Finansų ministerija rašte¹⁶ Socialinės apsaugos ir darbo ministerijai paaiškino, kad „lėšos materialiam ir nematerialiam turtui įsigyti turėtų būti numatomos atitinkamų metų valstybės investicijų programose“. Audito metu nustatyta, kad dalis savivaldybių materialiojo ir nematerialiojo turto įsigijimo išlaidas priskyrė socialinių išmokų ir kompensacijų administravimo išlaidoms. Savivaldybės iš socialinių išmokų ir kompensacijų skaičiavimui ir mokėjimui skirtų lėšų 2004 metais įsigijo ilgalaikio materialaus ir nematerialaus turto už 730, 8 tūkst. Lt, kurio išlaidos buvo priskirtos socialinių išmokų ir kompensacijų administravimo išlaidoms. Auditorių

¹⁵ Savivaldybės biudžeto išlaidų valstybinėms (perduotoms savivaldybėms) funkcijoms atlikti įvykdymo ataskaita (forma Nr. B-15)

¹⁶ 2004 m. kovo 17 d. raštas Nr. (2.36-04-5K-04-6736)-6K-040319

nuomone, planuojant administravimo išlaidas, socialinėms išmokoms ir kompensacijoms administruoti reikalingo ilgalaikio turto įsigyjimo išlaidos galėtų būti numatytos atskira eilute.

- Savivaldybės iš administravimo išlaidų dengė tiesiogiai su pašalpų mokėjimu ir kompensacijų skaičiavimu ir mokėjimu nesusijusias išlaidas; buvo patirtos papildomos administravimo išlaidos, pavyzdžiui:

Nustatyti atvejai	Pavyzdys
Darbuotojai atlieka funkcijas, susijusias ne tik su pašalpų ir kompensacijų skaičiavimu ir mokėjimu, bet ir iš valstybės biudžeto programoms skirtų lėšų panaudojimu ir savivaldybės biudžeto socialinei paramai skirtų lėšų, kurių administravimo išlaidoms skirta maža dalis lėšų arba visai neskirta.	Kauno rajono savivaldybė – socialinių darbuotojų su neįgaliaisiais, vyresniųjų buhalterių darbo užmokesčio ir socialinio draudimo išlaidas, skyriaus išlaikymo išlaidos (ryšių paslaugų, transporto, komunalinių paslaugų, prekių ir kt.). Šiaulių rajono savivaldybė – Socialinių paslaugų centro darbuotojų darbo užmokesčio ir socialinio draudimo išlaidos, kitos Socialinių paslaugų centro išlaikymo išlaidos (ryšių, transporto, komunalinių paslaugų, prekių ir kt.).
Dalį išlaidų (banko ir pašto išlaidas) 2004 metais priskyrė pašalpų ir kompensacijų administravimo išlaidoms.	Varėnos rajono savivaldybės Socialinės paramos skyrius – 33,0 tūkst. Lt. Šiaulių rajono savivaldybės Socialinių paslaugų centras – 50,1 tūkst. Lt.
Seniūnijose dirbančių socialinių darbuotojų darbo užmokesčio ir socialinio draudimo išlaidos priskirtos savivaldybės biudžeto išlaidoms, tačiau šias išlaidas buvo tikslinga priskirti socialinių išmokų ir kompensacijų administravimo išlaidoms.	Šiaulių rajono savivaldybė – 254,9 tūkst.
Perdavusios kompensacijų skaičiavimą šilumos energiją ir vandenį tiekiančioms įmonėms, už kompensacijų skaičiavimą nenumatė (nemoka) administravimo išlaidų.	Šiaulių rajono savivaldybės administracija nuo 2005 m. kiekvieną mėnesį moka AB „Šiaulių energija“ 1 Lt dydžio atlygį už kiekvieną kompensacijos gavėją.

Socialinių išmokų ir kompensacijų administravimo išlaidos nurodytos per mažos, nes nepriskirtos banko ir pašto išlaidos, seniūnijose dirbančių socialinių darbuotojų darbo užmokesčio ir socialinio draudimo išlaidų yra susijusios su socialinių išmokų ir kompensacijų administravimu. Auditorių nuomone, administravimo išlaidos padidės apmokant šilumos energiją ir vandenį tiekiančioms įmonėms už kompensacijų skaičiavimą.

Valstybės biudžeto lėšų valstybinėms (perduotoms savivaldybėms) funkcijoms vykdyti skaičiavimo laikinųjų rekomendacijų pakeitimo projekte¹⁷ buvo detalizuotos socialinių išmokų, pašalpų ir kompensacijų administravimo išlaidos. Finansų ministerija rašte¹⁸ Socialinės apsaugos ir darbo ministerijai paaiškino, kad „administravimo išlaidų sąvoka teisės aktuose neapibrėžta. Tai turėtų būti tiesiogiai su pašalpų mokėjimu, kompensacijų skaičiavimu ir mokėjimu susijusios išlaidos. Kadangi šios lėšos yra tikslinės paskirties, savivaldybė administravimo funkcijas turi atlikti atsižvelgdama į skirtus asignavimus ir užtikrindama paskirtų asignavimų naudojimo ekonomiškumą“. Patvirtinus Lėšų poreikio planavimo metodiką, administravimo išlaidos nebuvo detalizuotos, tačiau patikslinta, kad administravimo išlaidoms, tiesiogiai susijusioms su jų

¹⁷ SADM 2003 m. balandžio 18 d. raštas Nr. (13.1.-41)-SD-2866

¹⁸ 2004 m. kovo 17 d. raštas Nr. (2.36-04-5K-04-6736)-6K-040319

skaičiavimu ir mokėjimu, numatoma 4 proc. apskaičiuoto lėšų poreikio visoms socialinėms išmokoms ir kompensacijoms.

2.3. Atsiskaitymas už lėšų panaudojimą

Atskiros savivaldybės ataskaitose FM ir SADM pateikė netikslią informaciją apie išlaidas socialinėms išmokoms ir kompensacijoms skaičiuoti ir mokėti, pavyzdžiui:

Savivaldybių administracijos, pateikdamos Finansų ministerijai 2004 metų savivaldybės biudžeto išlaidų valstybinėms (perduotoms savivaldybėms) funkcijoms atlikti įvykdymo ataskaitą (forma Nr. B-15), netiksliai nurodė duomenis apie kasines išlaidas socialinei paramai:

Kauno rajono savivaldybės administracija neįskaičiavo 18,2 tūkst. Lt paramos šeimai pašalpoms funkcijai ir 62,4 tūkst. Lt kieto kuro kompensacijoms. 70,1 tūkst. Lt kasines paramos šeimai pašalpoms išlaidas priskyrė paramos mirties atveju pašalpų išlaidoms.

Finansų ministerijos duomenimis 11 savivaldybių nepateikė duomenų apie išlaidas socialinėms pašalpoms ir viena savivaldybė – apie išmokų vaikams išlaidas.

Savivaldybių administracijos, pateikdamos Socialinės apsaugos ir darbo ministerijai 2004 metų statistines ataskaitas nurodė netikslius duomenis apie savivaldybės teritorijoje gyvenančioms šeimoms (vieniems gyvenantiems asmenims) suteiktą socialinę paramą:

Kauno rajono savivaldybės administracija

18,2 tūkst. Lt išlaidos vienkartinėi išmokai nėščiai moteriai nepriskirtos išlaidoms valstybinėms (perduotoms savivaldybėms) funkcijoms vykdyti.

50,8 tūkst. Lt išmokų vaikams išlaidos didesnės, o 2,9 tūkst. Lt pašalpų našlaičiams ir likusiems be tėvų globos vaikams įsikurti mažesnės negu kasinės arba faktinės išlaidos.

9,8 tūkst. Lt išlaidų priskirta socialinėms pašalpoms, tačiau minėtos išlaidos yra suteikta pinigine socialine parama iš savivaldybės biudžeto, todėl turėjo būti nurodytos atskira eilute.

Šaltinis. Finansų ministerijos ir savivaldybių duomenys.

Auditorių nuomone, informacija apie suteiktą socialinę paramą ir išlaidas socialinėms išmokoms ir kompensacijoms yra nepatikima.

3. SOCIALINIŲ IŠMOKŲ IR KOMPENSACIJŲ ADMINISTRAVIMAS

3.1. Darbo organizavimas

Socialinių išmokų ir kompensacijų skaičiavimas ir mokėjimas savivaldybėse organizuojamas skirtingai. Minėtos funkcijos pavestos vykdyti savivaldybių administracijos struktūriniams padaliniais. Kai kuriose savivaldybėse minėtas funkcijas vykdo naujai įsteigtos biudžetinės įstaigos – socialinių paslaugų centrai (pvz., Šiaulių rajono savivaldybė). Socialinės apsaugos ir darbo ministerija pažymėjo, kad „socialinės paramos centrai yra įkurti 10-yje savivaldybių¹⁹“.

Lietuvos Vyriausiasis administracinis teismas, išnagrinėjęs administracinę bylą (Nr. A-233-05) dėl Panevėžio socialinės paramos centro nuostatų dalies panaikinimo, 2005 m. kovo 4 d. nutartimi konstatavo, kad „pašalpų, kompensacijų ir kitų socialinių išmokų skyrimas ir mokėjimas priskirtinas savivaldybės viešojo administravimo funkcijoms...], todėl savivaldybė negali šių funkcijų perduoti kitoms įstaigoms“. Atsižvelgiant į minėtą Lietuvos Vyriausiojo administracinio teismo nutartį, savivaldybėse socialines išmokas ir kompensacijas skaičiuoti ir mokėti turėtų tik savivaldybių administracijų struktūriniai padaliniai.

Socialinių išmokų ir kompensacijų skaičiavimo ir mokėjimo funkcijas vykdytys darbuotojai atlieka ir kitas su socialinių išmokų ir kompensacijų skaičiavimu ir mokėjimu nesusijusias funkcijas, pavyzdžiui:

Specialistas socialinėms išmokoms ir kompensacijoms:

Skaičiuoja ir moka:

- Valstybines ir šalpos (socialines) pensijas, kompensacijas.
- Kompensacijas vaikiškiems vystyklams.
- Vienkartinę kompensaciją patyrusiems žala likviduojant Černobylio AE padarinius.
- Kompensaciją sergant cukriniu diabetu.
- Kompensaciją už komunalinius patarnavimus, nukentėjusiems Sausio 13-osios dalyviams ir kt.
- Dirba su neįgaliaisiais.

Seniūnijos socialinis inspektorius (socialinio darbo organizatorius):

- Tvarko visą dokumentaciją, susijusią su žemės ūkiu.
- Vykdo kasininko pareigas, registruoja gyventojų pareiškimus, siunčiamus ir gaunamus raštus.
- Organizuoja kultūrinius, sportinius renginius, išvykas ir ekskursijas.
- Dalyvauja viešųjų pirkimų komisijoje.
- Ruošia notarinių veikslių dokumentus ir pateikia juos tvirtinti seniūnui.
- Esant būtinybei, vykdo kitus seniūno nurodymus savo kompetencijos ribose.

Šaltinis. Duomenys iš darbuotojų, dirbančių su socialinėmis išmokomis ir kompensacijomis, pareiškė prašymo.

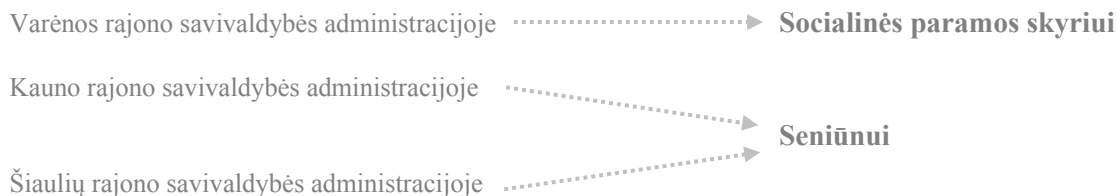
Auditorių nuomone, darbuotojų, nesusijusių su socialinių išmokų ir kompensacijų administravimu, funkcijų vykdymas, turi neigiamos įtakos socialinės paramos administravimo kokybei.

---

¹⁹ SADM 2005 m. balandžio 26 d. įsakymas Nr. (13.5-41)-SD-5577

Seniūnijose su socialinėmis išmokomis ir kompensacijomis dirbančių darbuotojų skirtingas pavaldumas, darbuotojų pareigybės pavadinimai yra skirtingi (Varėnos rajono savivaldybėje – socialinio darbo organizatorius, Kauno rajono savivaldybėje – socialinis inspektorius), pavyzdžiui:

Seniūnijose su socialinėmis išmokomis ir kompensacijomis dirbantys darbuotojai pavaldūs:

Auditorių nuomone, jeigu seniūnijų darbuotojai, dirbantys su socialinėmis išmokomis ir kompensacijomis, būtų pavaldūs savivaldybės struktūriniam padaliniiui, o ne seniūnams, būtų efektyvesnis socialinės paramos administravimas.

3.2. Piniginės socialinės paramos skyrimas

Gyventojas, norėdamas gauti socialines išmokas arba kompensacijas, kreipiasi į savivaldybės struktūrinį padalinį, o gyvenantis atokiau nuo savivaldybės – į seniūnijas.

Gyventojas privalo užpildyti patvirtintos formos socialinės paramos prašymą-paraišką bei pateikti reikalingus priedus. Auditorių nuomone, prašyme-paraiškoje gauti piniginę socialinę paramą gyventojų prašoma pateikti ir informaciją, kuri yra nereikšminga, pavyzdžiui:

-
- *Ar gyventojui, ar kuriam nors šeimos nariui yra išduotas Lietuvos Respublikos pasas? (dažnai suprantama kaip Lietuvos Respublikos piliečio pasas).*
  - *Gyvulių, paukščių, bičių ir žvėrelių šeimų kiekis (tai gali būti kasdien kintantis dydis).*
-

Šaltinis. Prašymo-paraiškos gauti socialinę pašalpą ir kompensacijas duomenys

---

Apklauso duomenimis, socialinių išmokų specialistai, socialinio darbo organizatoriai padeda gyventojams užpildyti prašymus, nes socialinės pašalpos ir kompensacijų daugeliu atvejų prašo mažai raštingi žmonės. Socialinės paramos gavėjų apklauso duomenimis prašyme-paraiškoje sudėtingi, sunkiai suprantami klausimai, prie prašymo-paraiškos reikalaujama pateikti daug dokumentų. Padedant specialistui, prašymas-paraiška socialinę pašalpą ir kompensacijas gauti pildomas maždaug 30–60 minučių. Įforminti prašymus gauti išmokas vaikams ir laidojimo pašalpą nėra sudėtinga: užtrunka 15–20 minučių. Auditorių nuomone, tikslinga supaprastinti prašymo-paraiškos formą, nes pagrindiniai veiksniai, lemiantys socialinės pašalpos ir kompensacijų gavimą, yra gyventojų turimo nekilnojamojo turto vertė, pajamos ir užimtumas.

Piniginei socialinei paramai skirti reikalingi duomenys iš įvairių valstybės ir savivaldybių institucijų, įstaigų ir įmonių. Kartais gyventojui surinkus dokumentus, reikalingus gauti socialinę pašalpą ir kompensacijas, paaiškėja, kad minėtos išmokos jam nepriklauso. Ne visi socialiai remtini

gyventojai, norėdami gauti reikalingus dokumentus socialinės paramos skyrimui, turi lėšų kelionėms, pažymų išlaidoms. Jeigu socialinių išmokų specialistai, turėtų informaciją, pagal kurią būtų įmanoma nustatyti, ar tikslinga gyventojui rinkti dokumentus reikalingus minėtoms išmokoms ir kompensacijoms gauti, būtų taupomas gyventojų laikas ir socialinių darbuotojų darbo sąnaudos. Pagrindinės institucijos, į kurias galėtų kreiptis dėl duomenų, reikalingų socialinei paramai skirti:

- Valstybinio socialinio draudimo fondo valdyba
- Darbo birža
- Valstybinė mokesčių inspekcija
- Nacionalinė mokėjimų agentūra
- Migracijos tarnyba
- VĮ Registrų centras
- VĮ Regitra
- Vaiko mokymosi įstaiga ir kt.

Audito metu nustatyta, kad Varėnos, Kauno ir Šiaulių rajono savivaldybių administracijos yra sudariusios tiesioginio duomenų teikimo sutartis (informacinės sistemos pagalba) su Valstybinio socialinio draudimo fondo valdyba ir VĮ Registrų centru. Minėtos savivaldybių administracijos nėra sudariusios informacijos teikimo sutarčių su Lietuvos darbo birža. Lietuvos darbo birža informavo, kad Lietuvos miestų ir rajonų savivaldybės tiesiogiai nesikreipė į teritorines darbo biržas dėl informacijos, reikalingos piniginei socialinei paramai skirti²⁰. Gyventojai dėl informacijos, reikalingos socialinei paramai skirti, į teritorinę Darbo biržą kreipiasi savarankiškai.

Ne su visomis institucijomis ir įstaigomis, į kurias kreipiamasi dėl informacijos apie socialinės paramos gavėjus, sudarytos nemokamos informacijos teikimo, naudojant informacinę sistemą, sutartys.

Piniginės socialinės paramos mažas pajamas gaunančioms šeimoms (vieniems gyvenantiems asmenims) įstatymo 20 str. 2 dalis nustato, kad valstybės ir savivaldybių įmonės, institucijos, įstaigos ir organizacijos savivaldybių prašymu turi nemokamai teikti joms informaciją, reikalingą piniginei socialinei paramai skirti. VĮ Registrų centras pagal VĮ Nekilnojamojo turto registro duomenų teikimo sutartį duomenis teikia neatlygintinai, tačiau pagal minėtą sutartį savivaldybių administracijos privalo iš valstybės biudžeto lėšų, skirtų socialinėms išmokoms ir kompensacijoms, mokėti ketvirtinį abonentinį mokestį už kiekvieną suteiktą slaptažodį, pavyzdžiui:

Kauno rajono savivaldybė iš valstybės biudžeto lėšų privalo mokėti ketvirtinį 1 500 Lt abonentinį mokestį už vieną suteiktą slaptažodį, už 12 papildomų slaptažodžių kiekvieną ketvirtį moka 3600 Lt. Iš viso per metus – 20 400 Lt.

---

²⁰ 2005 m. kovo 2 d. raštas Nr. Sd-552-(14.3-09)

Audito metu nustatytos problemos, susijusios su socialinių pašalpų ir kompensacijų skyrimu:

A. VĮ Registrų centras teikdamas kompiuterizuotus duomenis apie pašalpos gavėjo turimą nekilnojamąjį turtą, pateikia ir papildomą informaciją apie to turto bendrasavininkus. Šiai informacijai apdoroti reikalingos papildomos darbo sąnaudos, pavyzdžiui:

Gauti socialinę pašalpą kreipiasi tėvai, o nekilnojamojo turto nuosavybė yra besikreipiančiojo, jo šeimos narių ir kitų to turto bendrasavininkų.

Nekilnojamojo turto registre Registro Nr. „N“

Nekilnojamųjų daiktų 14 vnt.

Nuosavybė įteisinta dalimis 4 savininkams.

Nurodyta kiekvieno turto savininko pavardė, vardas, asmens kodas, gimimo data ir nekilnojamojo daikto dalis.

Vienas iš savininkų nėra besikreipiančio gauti socialinę paramą šeimos narys.

Papildomai pateikta informacija apie šešis buvusius to paties turto savininkus.

Nekilnojamojo turto registro pažyma gauti socialinę paramą, sudaro 6 lapus.

Socialinių išmokų specialistas turi apskaičiuoti, kiekvieno nekilnojamojo daikto (14 vnt.) ploto dalį, tenkančią besikreipiančiojo ir jo šeimos nariams, vidutinę rinkos vertę, tenkančią kiekvienam savininkui.

B. Gyventojas, nesutikdamas su socialinių išmokų specialistų gauta informacija iš VĮ Registrų centro apie jo turimo turto vertę, pats gali kreiptis į VĮ Registrų centrą dėl turto vertės nustatymo, ir iš savo lėšų apmokėti nustatytą pažymos išdavimo mokestį. Kartais gyventojas iš VĮ Registrų centro gautoje pažymoje nekilnojamojo turto vertė yra mažesnė už socialinių išmokų specialisto gautą informaciją iš VĮ Registrų centro kompiuterinės duomenų bazės, pavyzdžiui:

Nekilnojamojo turto vertės apskaičiavimas gyventojui, neturinčiam galimybės pateikti teisinės registracijos pažymėjimo, apie nekilnojamo daikto ir daiktinių teisių į jį įregistravimą nekilnojamojo turto registre:	Nekilnojamojo turto vertės apskaičiavimas, kai gyventojas pateikia pažymėjimą apie nekilnojamo daikto ir daiktinių teisių į jį įregistravimą nekilnojamojo turto registre:
Miško bendras plotas – 7,74 ha	Miško bendras plotas – 7,74 ha.
N savininko nuosavybė – 2,19 ha.	N savininko nuosavybė – 2,19 ha.
Indeksuota miško medynų vertė – 55 018 Lt	Miško medynų vertė – 11 462 Lt.
Vertė pašalpai skirti 15 567 Lt. (55 018:7,74x2,19)	Vertė pašalpai skirti 3 243 Lt. (11 462:7,74x2,19)

Šaltinis. Besikreipiančiojo gyventojas socialinei paramai gauti duomenys

Gyventojui nepateikus pažymėjimo apie nekilnojamojo daikto ir daiktinių teisių į jį įregistravimą nekilnojamojo turto registre, socialinės pinigines paramos dydis nustatomas, taikant indeksuotą miško vertę, kuri yra 4,8 karto didesnė. Auditorių nuomone, ne visi socialiai remtini gyventojai turi lėšų gauti patikslintą pažymą iš VĮ Registrų centro dėl nekilnojamojo turto vertės, todėl gali gauti mažesnę pinigines socialinę paramą arba jos negauti.

C. Piniginės socialinės paramos mažas pajamas gaunančioms šeimoms (vieniems gyvenantiems asmenims) įstatymo 4 str. 1 d. 4 p. nustatyta, kad „šeima (vienas gyvenantis asmuo) turi teisę į socialinę pašalpą, jeigu vyresni kaip 18 metų šeimos nariai (vienas gyvenantis asmuo): yra bedarbiai (bedarbis), gaunantys nedarbo socialinio draudimo išmoką, arba dirbantys viešuosius ar Užimtumo fondo remiamus darbus, bei pasibaigus nurodytiems laikotarpiais; yra asmenys (asmuo), ne mažiau kaip 6 mėnesius įsiregistravę valstybinėje teritorinėje darbo biržoje“.

Pavyzdžiui, bedarbis socialinę paramą galės gauti ne anksčiau kaip po 6 mėnesių nuo įsiregistravimo teritorinėje darbo biržoje.

Bedarbis J.J. – invalidas, negalintis dirbti darbų, reikalaujančių abiejų rankų valdymo funkcijos, statybose, pagalbiniu darbininku (pagrindas medicininis pažymėjimas).

Nuo 2002-02-19 iki 2004-10-18 registruotas Darbo biržoje

2004-10-18 darbo paieška nutraukta įsidarbinus UAB „N“ dailide, tinkuotoju, plytelių klojėju

2004-10-18 atleistas iš darbo darbuotojo pareiškimu

2004-11-03 įregistruotas Darbo biržoje

Nuo 2004-08-01 iki 2005-01-31 bedarbio pašalpos negavo

2004-07-07 – 2004-09-09 dirbo viešuosius darbus.

Auditorių nuomone, tam tikrais atvejais socialinė parama galėtų būti skiriama iš karto netekus pragyvenimo šaltinio, o ne atsižvelgiant į registracijos laikotarpį Darbo biržoje.

D. Audito metu nustatyta, kad savivaldybės dažnai kreipiasi išaiškinimo į SADM dėl socialinės paramos skyrimo Piniginės socialinės paramos mažas pajamas gaunančioms šeimoms (vieniems gyvenantiems asmenims) įstatyme nenumatytais atvejais, nes minėtas įstatymas nustato tik teisę į socialinę paramą, esant įstatyme numatytomis sąlygoms, pavyzdžiui:

Dėl socialinės pašalpos mokėjimo:

Vienas iš sutuoktinių yra dingęs. Yra paskelbta šeimos nario paieška, bet teismas nėra priėmęs sprendimo dėl pripažinimo nežinia kur esančiu.

SADM komentaras: socialinė parama tokiai šeimai galėtų būti skirta savivaldybės sprendimu ir kitais minėto įstatymo nenumatytais atvejais. Keičiant Piniginės socialinės paramos įstatymą, ši nuostata bus įtraukta.

Auditorių nuomone, tikslinga apibendrinti atskirus įstatyme nenumatytus atvejus skiriant socialinę paramą ir išaiškinti socialinės paramos skyrimo aplinkybes.

E. Gyventojui, norinčiam gauti pinigine socialinę paramą, reikia apskaičiuoti vidutinės mėnesio pajamas iš žemės ūkio veiklos, taikant žemės našumo balą. Audito metu nustatyta, kad yra problemos dėl žemės našumo balo nustatymo, pavyzdžiui, Kauno rajono savivaldybės socialinės paramos skyrius kreipėsi į toliau minimas institucijas dėl žemės našumo balo nustatymo:

Kauno apskrities viršininko administracijos Žemės tvarkymo departamentas informavo, kad gyventojai dėl žemės našumo balo nustatymo turi kreiptis į VĮ Valstybinį žemėtvarkos institutą²¹.

VĮ Valstybinio žemėtvarkos instituto Dirvožemio skyrius informavo, kad apie gyventojų naudojamų žemės ūkio naudmenų našumo balus iš anksto parengtų duomenų neturi, reikia atlikti skaičiavimus, ir kad **nemokamų paslaugų, informacijos ir pažymų neteikia**, kad jie turi kreiptis Nekilnojamojo turto registro teritorinį padalinį rajone, kur yra įregistruoti duomenys apie gyventojų nuosavybėje turimų žemės ūkio naudmenų našumo balus (raštas Nr. 38).

Socialinės apsaugos ir darbo ministerija Kauno rajono savivaldybės administracijos Socialinės paramos skyriaus raštą persiuntė Žemės ūkio ministerijai ir prašė informuoti skyrių ir ministeriją²².

Žemės ūkio ministerija informavo, kad asmenys, norintys gauti pinigine socialinę paramą, naudojami žemės sklypais, bet teisės aktų nustatyta tvarka nėra jų nusipirkę ar išsinuomoję, minėti žemės sklypai nesuformuoti ir nenustatyta jų vertė, nenustatytas žemės ūkio naudmenų našumo balas. Jis nustatomas tik atliekant žemės ūkio sklypų formavimo darbus, kurių **kaštai atlyginami**. Asmenys, naudojantys valstybinės žemės sklypus, turėtų kreiptis į apskričių viršininkų administracijų žemės ūkio departamentų teritorinius žemėtvarkos skyrius dėl minėtų sklypų suformavimo ir pirkimo pardavimo ar nuomos sutarčių sudarymo. Tik suformavus žemės sklypus, bus apskaičiuota žemės sklypų vertė ir nustatytas žemės ūkio naudmenų našumo balas²³.

---

²¹ 2004 m. gruodžio 29 raštas Nr. 4-2310

²² 2005 m. vasario 18 raštas Nr. (13.4-41)-SD-1322

²³ 2005-03-07 raštas Nr. 2D-(10.2)-1007

F. Būsto šildymo ir karšto vandens išlaidų kompensacijas skaičiuoja atskiri juridiniai asmenys, pavyzdžiui:

Juridinis asmuo	Kompensacijų skaičiavimo atvejai
SAVIVALDYBĖS ADMINISTRACIJOS PADALINYS	kai būstas šildomas ir karštas vanduo ruošiamas gamtinėmis dujomis
CENTRALIZUOTOS ŠILUMOS IR KARŠTO VANDENS TIEKĖJAI	šildymo ir karšto vandens išlaidų, kai būstas šildomas ir karštas vanduo ruošiamas centralizuotai
BENDRIJOS IR KITOS ĮMONĖS	šildymo ir karšto vandens išlaidų, kai būstas šildomas ir (ar) karštas vanduo ruošiamas bendrijai priklausančioje atskiro namo katilinėje (pagal Savivaldybės patvirtintą metodiką)
ŠALTO VANDENS TIEKĖJAI	šalto vandens išlaidų

Kompensacijas skaičiuoja šilumos energiją ir vandenį tiekiančios įmonės pagal vienodą metodiką, tačiau naudojant skirtingas kompiuterines programas. Audito metu nustatyta, kad Varėnos rajono savivaldybėje nėra tinkamo kontrolės mechanizmo, todėl yra kompensacijų apskaičiavimo kitose savivaldybėse teisingumo rizika.

IŠVADOS

1. Savivaldybės 2004 metais kitoms reikmėms perskirstė 155 421,2 tūkst. Lt (24,7 %) nepanaudotas valstybės biudžeto tikslinės dotacijos lėšas, skirtas socialinėms išmokoms ir kompensacijoms mokėti, nes suplanuotas per didelis lėšų poreikis, skirtos lėšos per metus nebuvo tikslinamos atsižvelgiant į jų panaudojimą, o Lietuvos Respublikos 2004 metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymo 3 straipsnio nuostata leido nepanaudotas lėšas naudoti bendroms savivaldybės reikmėms.

2. Savivaldybės dalį perskirstytų lėšų skyrė kitoms reikmėms, nesusijusioms su socialine parama. Negalima nustatyti, kokioms reikmėms savivaldybės perskirstė dalį nepanaudotų lėšų, nes tvirtinant ar tikslinant savivaldybių biudžetus kai kuriais atvejais nenurodyta jų panaudojimo paskirtis. Kartais, kai kurios savivaldybės nepanaudotas lėšas perskirstė kitoms reikmėms, nors savivaldybės turėjo pakankamai biudžeto lėšų savarankiškomis funkcijoms vykdyti. Perskirstytos lėšos praranda tikslinę paskirtį, nustatytą Valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių atitinkamų metų patvirtinimo įstatyme, todėl nepanaudojus negražinamos į valstybės biudžetą.

3. Socialinės apsaugos ir darbo ministerija pateikė didesnę lėšų poreikį Finansų ministerijai socialinėms išmokoms ir kompensacijoms mokėti 2004 metams, nes:

3.1. Savivaldybėms buvo nustatyta nepakankamai aiški ir pagrįsta lėšų poreikio apskaičiavimą užtikrinanti metodika ir tvarka.

3.2. Savivaldybės pateikė Socialinės apsaugos ir darbo ministerijai didesnę lėšų poreikį, nes Lietuvos Respublikos 2003 metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymo 3 straipsnio nuostata savivaldybėms leido tikėtis, kad socialinėms išmokoms ir kompensacijoms mokėti skirtas, tačiau nepanaudotas, lėšas bus galima naudoti kitoms reikmėms.

3.3. Socialinės apsaugos ir darbo ministerija nepakankamai analizavo lėšų poreikį socialinėms išmokoms ir kompensacijoms mokėti ir nesiėmė priemonių, kad skirtos lėšos 2004 metais būtų patikslintos.

4. Lietuvos Respublikos 2004 metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymu specialioji tikslinė dotacija patvirtinta bendra suma visoms valstybinėms (perduotoms savivaldybėms) funkcijoms atlikti. Tuo pagrindu savivaldybės tvirtindamos biudžetą socialinėms išmokoms ir kompensacijoms mokėti skyrė mažiau lėšų negu

numatytas lėšų poreikis, dalį lėšų paskyrė kitoms valstybinėms (perduotoms savivaldybėms) funkcijoms atlikti, tačiau vėliau jas perskirstė kitoms savivaldybės reikmėms.

5. Teisės aktais administravimo išlaidos nėra detalizuotos, nepakankamai apibrėžta, kokio dydžio lėšos gali būti priskirtos administravimo išlaidoms, todėl savivaldybės nėra suinteresuotos taupiai ir efektyviai naudoti socialinių pašalpų ir kompensacijų administravimui skirtas lėšas. Socialinių išmokų ir kompensacijų administravimo išlaidoms 75 proc. savivaldybių priskyrė daugiau negu 4 proc. 2004 metais išmokėtų socialinių išmokų ir kompensacijų sumos.

6. Kompensacijas skaičiuoja šilumos energiją ir vandenį tiekiančios įmonės, o kai kuriose savivaldybėse nėra tinkamo kontrolės mechanizmo, todėl yra kompensacijų apskaičiavimo teisingumo rizika.

7. Informacija apie kasines išlaidas socialinėms išmokoms ir kompensacijoms ir apie savivaldybės teritorijoje gyvenančioms šeimoms (vieniems gyvenantiems asmenims) suteiktą socialinę paramą nepatikima, nes atskiros savivaldybės Finansų ir Socialinės apsaugos ir darbo ministerijoms pateikė netikslius duomenis.

8. Socialiai remtini asmenys dažnai dėl sunkios materialinės padėties neturi galimybių iš karto grąžinti visos permokėtos sumos, kaip numatyta Piniginės socialinės paramos mažas pajamas gaunančioms šeimoms (vieniems gyvenantiems asmenims) įstatymo 23 str. nuostatoje.

9. Socialinių išmokų ir kompensacijų administravimas nepakankamai efektyvus, nes:

9.1. Socialines išmokas ir kompensacijas administruojantys darbuotojai atlieka ir kitas funkcijas, nesusijusias su jų administravimu, socialines išmokas ir kompensacijas kai kuriose savivaldybėse administruoja seniūnijų darbuotojai, kurie nepavaldūs savivaldybės struktūriniam padaliniiui ar socialinės paramos centrui, administruojančiam socialinių išmokų ir kompensacijų skaičiavimą ir mokėjimą.

9.2. Įforminti prašymą-paraišką gauti socialinę pašalpą ir kompensacijas gana sudėtinga, reikalauja socialinių išmokų specialistų pagalbos ir papildomų darbo laiko sąnaudų, nes minėtų išmokų daugeliu atveju prašo mažai raštingi žmonės. Kai kuri informacija prašyme-paraiškoje nereikšminga ir nebūtina.

9.3. Nepasirašytos duomenų, reikalingų socialinei paramai skirti naudojant informacinę sistemą, teikimo sutartys. Gaunama perteklinė informacija iš VĮ Registrų centras apie pašalpos gavėjo turimo nekilnojamojo turto bendrasavininkus, kuriai apdoroti reikalingos papildomos darbo sąnaudos.

REKOMENDACIJOS

1. Inicijuoti ir teikti Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymo 3 straipsnio pataisas, kad valstybės biudžeto lėšų tikslinė dotacija socialinėms išmokoms ir kompensacijoms skirti ir mokėti būtų numatyta atskira eilute, o nepanaudotos valstybės biudžeto lėšos gražinamos į valstybės biudžetą.
2. Siekiant pagerinti socialinių išmokų ir kompensacijų administravimą, svarstyti galimybę, kad išmokų vaikams ir laidojimo pašalpų skaičiavimas ir mokėjimas būtų pavestas vienai iš valstybės institucijų prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos, o socialinių pašalpų ir kompensacijų skaičiavimas ir mokėjimas būtų vykdomas per Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos programą.
3. Inicijuoti, kad būtų reglamentuota valstybės biudžeto tikslinės dotacijos lėšų socialinėms išmokoms ir kompensacijoms skaičiuoti ir mokėti poreikio pateikimo ir tikslinimo tvarka.
4. Inicijuoti, kad būtų reglamentuotos socialinių išmokų ir kompensacijų administravimo išlaidos, numatyta administravimo išlaidų panaudojimo tvarka.
5. Inicijuoti Piniginės socialinės paramos mažas pajamas gaunantiems šeimoms (vieniems gyvenantiems asmenims) įstatymo 23 str. nuostatos pakeitimus.
6. Peržiūrėti prašymą-paraišką gauti piniginę socialinę paramą. Parengti socialines išmokas ir kompensacijas administruojančių darbuotojų tipinius pareigybių aprašymus.
7. Užtikrinti, kad duomenys, reikalingi piniginei socialinei paramai skirti būtų teikiami naudojant informacinę sistemą.

Veiklos audito 1-ojo departamento direktorius

Rimantas Sanajevas

Veiklos audito 1-ojo departamento vyresnioji auditorė

Marytė Tulabienė

Susipažinau:

Valstybės sekretorius

Rimantas Kairelis